

N:o 16.

Ank. till Riksd. kansli den 25 april 1904, kl. 1 e. m.

*Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8,
i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl.
Maj:t angående utredning af emigrationsfrågan m. m.*

Till utskottet har öfverlämnats för vederbörlig behandling ett af Andra Kammarerna fattadt beslut med anledning af två inom densamma väckta motioner, n:o 16 af herr *C. J. Jakobson* och n:o 207 af herr *Ernst Beckman*, hvori föreslås, af den förstnämnde,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på de i denna motion framställda förslag och önskemål med underdånig anhållan om en allsidig utredning af emigrationsfrågan och vidtagande fortast möjligt af lämpliga åtgärder;

och af den senare,

att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville — under beaktande af de i motionen framställda synpunkter — låta verkställa utredning rörande utvandringsfrågan samt vidtaga de åtgärder och för Riksdagen framlägga de förslag, som af denna utredning må finnas påkallade.

För undvikande af vidlyftighet vill utskottet, med hänvisande i öfrigt till motionerna själfva, endast anföra den statistiska öfversikt öfver emi-

grationen, hvarmed den ene motionären, herr *Beckman*, inleder sin motion:

»Utvandringen till främmande länder har under åren 1851—1903 beröfvat landet en folkmängd af omkring 1,077,000 personer. Invandringen har däremot varit jämförelsevis obetydlig. Den kan till och med år 1900 beräknas till vid pass 165,000 personer. En nettoförlust af omkring 900,000 personer är således resultatet af denna sedan midten af förra århundradet oafbrutet pågående befolkningsrörelse.

En mindre del af de utvandrande, omkring 5,000 personer årligen, styra kosan till grannländerna, Norge, Danmark och Tyskland. Men af dessa utvandrare återvända i regeln ungefär halfva antalet, då däremot från Amerikas Förenta stater, dit hufvudströmmen går, jämförelsevis få återvända till det gamla fosterlandet.

I fråga om utvandringen till transoceanska världsdelar (nästan uteslutande Amerika) må här meddelas följande siffror, hämtade ur G. Sundbärgs öfversiktstabeller:

1866—1870	utvandrade årligen	.....	16,115	personer
1871—1875	»	»	8,411	»
1876—1880	»	»	12,091	»
1881—1885	»	»	29,524	»
1886—1890	»	»	35,977	»
1891—1895	»	»	28,376	»
1896—1900	»	»	12,527	»

Från de tre senaste åren må följande siffror anföras:

1901	.....	17,960	emigranter
1902	.....	29,001	»
1903	.....	29,944	»

År 1903 har att uppvisa det största antalet emigranter under det senaste tiotalet år. Under innevarande år är det väl antagligt, att emigrationsströmmen kommer att något, kanske väsentligt, sjunka, emedan affärsställningen i Förenta staterna oförtydligt försämrats. »Men», skriver G. Sundbärg, »sådana äro utvandringsförhållandena i vårt land, att, detta oaktadt, vi böra vara beredda på att äfven under 1904 emigranternas antal får räknas i tiotusental.»

Till jämförelse må meddelas utvandringstalet (d. v. s. årliga antalet utvandrare på 1,000 af medelfolkmängden) för våra grannländer:

	1886—1890	1896—1900	1902
Sverige	7,59	2,49	6,55
Norge	8,26	3,15	9,06
Danmark	4,01	1,17	2,81
Tyska riket	2,01	0,47	0,56
Ryssland	0,48	0,34	0,48
Medeltal för Europa...	2,13	1,44	2,48

Hvad som särskildt springer i ögonen är den stora skillnaden mellan å ena sidan Sveriges, å den andra Danmarks och Tysklands emigration.

En närmare inblick i emigrationsstatistiken lägger i dagen, hur ogynnsamt utvandringen inverkar på vårt lands ekonomiska och sociala utveckling. Emigranterna, såväl män som kvinnor, tillhöra i regeln den kraftfullaste, mest arbetsföra åldern 15—35 år. Det är visserligen omöjligt att i noggranna siffror uppgifva hvad hvar och en af dem under sina första 15 improduktiva år kostat samhället. Men enligt de för olika länder gjorda sannolikhetsberäkningar, på hvilka jag här icke skall närmare inlåta mig, är det alldeles uppenbart, att den *rent ekonomiska* förlusten dels genom dessa direkta utgifter, dels genom minskningen i landets arbetskraft är ofantlig.

Ännu betänkligare är måhända *förlusten af andlig kraft*. Det torde nämligen vara en känd erfarenhet, att det är företrädesvis bland den energiska, intelligenta delen af ungdomen, som utvandrarehären rekryteras. Det är i främsta rummet de företagsamma, som i så stor utsträckning söka att slå sig fram i Nya världen — de slöa och oföretagsamma stanna nog oftast hemma.

En följd af ungdomens utvandring är, att *åldersfördelningen* i vårt land ställer sig allt ogynnsammare. Vi få i stort sedt öfverflöd på barn och åldringar, men brist på arbetsfört folk. Då vidare den manliga emigrationen är betydligt starkare än den kvinnliga — unden åren 1851—95 emigrerade i rundt tal 462,000 män mot 329,000 kvinnor — har den sedan långa tider härskande ogynnsamma proportionen mellan könen tilltagit och kvinnornas öfvertal ökats.

Slutligen medför emigrationen, att Sveriges folkmängd tillväxer långsammare än Europas i gemen. Detta åter betyder bländ annat en ständigt

fortgående relativ *minskning* i vår försvarskraft gentemot andra nationer. I en tid, då så stora ansträngningar göras för att stärka vårt försvar torde detta förhållande vara väl värdt att beaktas.»

Andra Kammarens femte tillfälliga utskott, som haft dessa motioner till behandling, uttalar sig därom på följande sätt.

»Under tider, då utvandringen antagit starkare mått än vanligt, har den äfven tillförene genom motioner gjorts till föremål för Riksdagens uppmärksamhet. Så förekom år 1867 i Andra Kammaren en motion om spridande af upplysning, innebärande varning mot utvandring. 1869 hemställde en motionär om anslag af 10,000 kr. för samma år och 20,000 kr. för det följande året för att bringa ordning och sammanhang i emigrationen och upplysning om de utvandrades verkliga belägenhet, medan i sex andra motioner förordades åtgärder af olika slag dels till förhindrande af utvandring af personer, som i hemorten icke gjort rätt för sig, dels till skydd för utvandrare mot emigrantagenters bedrägerier. Kungl. Maj:t hade emellertid, innan Andra Kammarens tillfälliga utskott blef färdigt med sitt betänkande härom, utfärdat emigrationsförordningen af den 5 februari 1869, hvarmed frågan om ytterligare åtgärder förföll.

1870 väcktes motion om återhämtande på statsverkets bekostnad af gäldenär, som afvikit till Amerika utan att hafva godtgjort sina fordringsägare eller afträdt sin egendom. 1873 motionerades om skyldighet för emigranter att till staten erlägga särskild utflyttningsafgift. 1881 väcktes motioner om skyldighet för utvandrare att ställa borgen för underhållet af deras vid utvandringen kvarlämnade familjer och om vidtagande af åtgärder till förhindrande af de olägenheter, som kunna uppstå därigenom, att familj kvarlämnas i utfattig belägenhet af utvandrare. 1882 motionerades om skyldighet för utvandrare att, för utfäende af prästbetyg, förete bevis därom, att löpande årets krono- och kommunalutskylder blifvit guldna.

Intet af dessa förslag ledde till någon åtgärd.

Såsom synes, lade den tidens motionärer i utvandringsfrågan tonvikten på vissa missförhållanden vid utvandringen, i det att en del personer, som kommit på obestånd, afveko med tillgångarne utan att göra rätt för sig, medan en annan del realiserade hvad de egde och reste till Amerika med penningarna, lämnande familjen i utblottadt läge att omhändertagas af fattigvården.

De båda nu föreliggande motionerna upptaga utvandringens stora

samhälleliga innebörd, den kraftförlust, den medför å alla områden af det svenska näringslivet, såsom hufvudsak. Det är också denna sida af utvandringsfrågan, som i vår tid mer och mer träder i förgrunden och fäster eftertanken på möjligheten af åtgärder till att minska den-samma. Uppmärksamheten måste vända sig häråt desto starkare i denna tid, då det blifvit uppenbart, att fosterlandet sitter inne med hittills oanade utvecklingsmöjligheter i ekonomiskt afseende. Det blir under sådana förhållanden en oförnuftig och sorglig motsägelse, att tiotusental af landets arbetsdugligaste söner och döttrar hvarje år vända det ryggen för att i fjärran land gå osäkra öden till mötes, medan hemma rikliga tillfällen finnas att bereda dem utkomst. För så vidt dessa tillfällen ännu endast äro möjligheter, måste de genom allmänna och enskilda åtgöranden göras till verkligheter. Och sedan måste dessa verkligheter ställas för ögat för hvar man, så att den uppfattning, som nu är så allmän bland mindre bemedlade och som i ogynnsamma tider sprider sig som en feber, att i hemlandet ingen framtid är att vänta, förbytes i sin motsats.

I likhet med motionärerna hyser utskottet den uppfattning, som icke heller torde kunna jäfvas, att utvandringen hufvudsakligen har sin rot i ekonomiska förhållanden. De allra flesta utvandra i hopp om att vinna bättre villkor i ekonomiskt afseende. Utan tvifvel kunna politiska, sociala och religiösa orsaker medverka och hos en och annan framstå såsom hufvudanledningarna till, att han eller hon söker sig ett nytt hem på andra sidan hafvet, där de anse sina önskemål i ena eller andra afseendet bättre förverkligade. Men som hufvudsak framstå dock mindre goda ekonomiska förhållanden å ena hållet, utsikten till en bärgad ställning å andra, hvilket bäst visar sig af utvandringssiffrornas stigande under tryckta tider i hemlandet och goda i Amerika och deras fallande, när motsatta konjunkturen råda. Att det missnöje, det ekonomiska betrycket närer, förenar sig med det missnöje, som kan råda öfver samhällsförhållandena, och att därur härflyter en allmän misstämning med åtföljande reslust eller s. k. Amerikafeber, hvilken i tryckta tider mycket utbreder emigrationen, får icke skymma blicken för, att det ondas rot är af ekonomisk art och att man där angriper det med bästa framgång. Goda utkomstmöjligheter föranleda de med öfriga förhållanden missnöjda att stanna i hemlandet och insätta sträfvan på att få dessa förhållanden ändrade i stället för att draga sig undan dem genom utvandring.

Utskottet sluter sig därför helt till den ene motionärens hänvisning

till nödvändigheten af att genom statens försorg ordna en egna-hemsrörelse af stor omfattning och i så lediga och praktiska former som möjligt, hvarigenom »man säkerligen skulle ernå det bästa skyddet mot utvandringen till Amerika».

Samma mål tjänar för öfrigt en omfattande upplysningsverksamhet, utgående på att lära den mindre jordbrukaren genom lämpliga åtgärder uttaga mera ur sin jord äfvensom att ej försumma de binäringar, hvilka med god skötsel ofta gifva riklig afkastning.

I den mån landets industriella hjälpkällor med eller utan det allmännas medverkan öppnas och tagas i bruk, skall antagligen utvandringen af industriarbetare minskas.

Då egna-hemsfrågan är föremål för en i dagarna öfverlämnad kungl. proposition och då motionärererna icke uttalat några önskemål i afseende å öfriga tänkbara medel att genom beredande af ökade utkomsttillfällen inom landet motverka emigrationen, har utskottet ingen anledning att i denna del framställa något yrkande.

Till att inrätta något särskildt upplysningsväsende för utvandrarens räkning anser utskottet skäl icke föreligga. Fördelen för landet och för dem, som äro betänkta på att utvandra, af en sådan inrättning skulle vara, att sanna underrättelser kunde i tid gifvas om mindre gynnsamma förhållanden å de orter i Amerika, dit vederbörande ärnade begifva sig, hvarigenom han bragtes att uppskjuta resan, kanske afstå därifrån för alltid. Men en upplysningsanstalt, som vill behålla förtroende som opartisk, måste omtala verkligheten, äfven då i Amerika råda synnerligen goda tider. Och då motverkas icke utvandringen, snarare främjas, i synnerhet som utvandringsagenterna då icke skulle uraktlåta att begagna dessa med officiell auktoritet beklädda upplysningar för sina ändamål. Dessutom komme antagligen den stora allmänheten att sätta mera tro till brefven och de muntliga meddelandena från släktingar och bekanta än till dessa af någon myndighet kungjorda upplysningar, råd och varningar. Den stora upplysningsbyrå, som är upprättad i sammanhang med den brittiska Board of Trade och som drifver ett ytterst omfattande upplysningsväsende, har den särskilda uppgiften att leda utvandringen från England till de brittiska kolonierna och är sålunda icke med en anstalt af nämnda slag i Sverige jämförbar. Önskligt vore visserligen, att det ekonomiska läget i Amerika följdes med mycken uppmärksamhet inom utrikesdepartementet eller kanske hellre kommerskollegium, särskildt med hänsyn till utvandringen, så att vid inträffande dåliga tider vederhäftiga,

snabba och på fakta grundade varningar mot att under dåvarande förhållanden utvandra till Amerika kunde spridas genom pressen. Därpå skulle alltid åtskilliga taga intryck, hvarigenom de skulle räddas från att råka i olycka. Men pressen lämnar i allt fall sådana varningar både snabbt och eftertryckligt, och utskottet anser icke saken vara af den vikt, att en särskild hemställan därom från Riksdagens sida skulle vara nödig.

Utskottet anser, att man icke bör öfverskatta verkningarna af de prospekt m. m., hvilka af somliga svenska agenter, dock icke alla, spridas öfver landet. Att de hos en hel del mottagare kunna väcka tanken på att resa, lider intet tvifvel. Men de allra flesta erhålla säkerligen impulsen af bref, som de eller deras bekanta mottaga från släktingar och vänner i Amerika, eller af utsagor från svensk-amerikaner, som återvänt till det gamla hemlandet på besök. Och i allt fall fattas nog beslutet att resa i regeln ej på grund af prospektet, utan till följd af nämnda personliga upplysningar och råd. Sådana prospekt och meddelanden kunna för resten icke förbjudas, åtminstone om de kringsändas i bref, liksom det icke heller lär kunna förbjudas någon att öfvertala vänner och bekanta att åtfölja honom till Amerika, äfven om han — såsom ibland lär vara förhållandet — skulle hafva det egna intresset att åtnjuta vissa förmåner af den ångbåtslinje, hvilken han förmår dem att använda.

Öfver hufvud anser utskottet, att de lockelser, som kunna komma från agenterna och deras redskap, spela vida mindre rol för utvandringen än Amerikabrefven, resbiljetterna, som från släktingar och vänner i Amerika öfversändas, samt den ström af penningar, som från andra sidan Atlanten ständigt går hitöfver och som så påtagligt vittnar om, huruledes man där kan spara och lägga af, medan detta här hemma i så många fall synes ogörligt. Häremot verkar kraftigt beredandet af ökade utkomstmöjligheter i hemlandet, medan öfriga åtgärder, som kunna tänkas, äro i jämförelse härmed föga värda.

Att utvandringen i viss mån främjas därigenom, att agenterna och deras underordnade hafva intresse af emigrantbefordringen, kan emellertid icke förnekas. De uppbära nu ett visst belopp för hvarje emigrant, de med sina respektive linjer befordra. Deras konkurrens om emigranterna främjar själfklart emigrationen. Emigrantagenturerna kunna emellertid icke undertryckas, utan att en annan institution sättes i stället, hvilken med samma trygghet fortskaffar utvandrarne till ort och ställe.

Prejerier, bedrägerier och olyckor utan tal skulle de oerfarne och i främmande tungomål okunniga emigranterna utsättas för, ifall den statskontrollerade emigrantagenturen icke funnes, och syftet med gällande emigrantförordning är just att bereda utvandrarne nödigt skydd härutinnan. Att afskräcka från utvandring genom att beröfva utvandrarne detta skydd lär icke kunna sättas i fråga. Däremot skulle det ju hafva sina fördelar, om emigrantagenternas och deras underagents egna intresse i emigranttrafiken upphörde. Tankar härpå hafva varit uppe och, efter hvad utskottet erfarit, äfven underlegat vederbörande myndigheters pröfning. Man har sålunda tänkt sig upplysningsbyråer, hvilka äfven skulle tjänstgöra som emigrationsbyråer, upprättade i utvandringshamnarna genom statens eller vederbörande kommuners försorg. Det har emellertid ansetts, att sådana byråer svårigen skulle kunna konkurrera med de enskilde agenterna, medan förbud mot enskildes bedrifvande af verksamhet som agent eller kommissionär för utvandrare dock ej syntes böra ifrågasättas.

För utskottet hafva förevisats handlingar, hvilka visa, att utvandrare i ganska stor omfattning befordras öfver grannlanden, särdeles öfver Köpenhamn, utan utflyttningsbetyg. Enligt emigrantförordningens § 6 mom. 1 »må utvandrare icke genom agents försorg ifrån riket befordras, innan den förres exemplar af det i § 5 omförmälda kontrakt och behörigt utflyttningsbetyg blifvit hos vederbörande polismyndighet eller magistrat i afgångsorten uppvisade». Och värnpliktig, före landstormsåldern, får icke utan särskildt tillstånd af Kungl. Maj:t från riket afflytta, medan sådant tillstånd icke plägar meddelas värnpliktig, som är inskrifningsskyldig det år, utflyttningen skall äga rum, icke fullgjort all honom åliggande tjänstgöring i fred, häftar för böter, påförda för underlåtenhet att fullgöra värnpliktlagens föreskrifter, eller ej med behörigt intyg styrkt sig äga för utflyttningen erforderliga medel. Värnpliktige, som icke erhållit vederbörligt tillstånd, utfå gifvetvis icke utflyttningsbetyg. Agenturer i Köpenhamn begagna sig då af, att värnpliktige kunna utan hinder resa till Köpenhamn, för att fortskaffa dem denna väg till Amerika utan utflyttningsbetyg. Och de synas genom sina i södra Sverige i stort antal spridda underagenter med mycken ifver locka värnpliktige att begagna sig af denna utväg att utan besvär komma ut ur landet — lockelser, som så mycket beredvilligare efterkommas, som mången gärna vill slippa ifrån militäröfningarna. Anmälningar om detta tillvägagående hafva ingått till Kungl. Maj:t liksom ock om ett liknande förfarande i norska utvandringshamnar. Kungl. Maj:t har sökt stäfja denna olaglighet genom att hos danska rege-

ringen göra framställning om förbud för befordran af svenska utvandrare, som icke företett utflyttningsbetyg. Denna framställning har danska regeringen icke ansett sig kunna tillmötesgå. Sedan 1887 nekas i norska emigrationshamnar svenske utvandrare expedition som emigranter, om de icke förete utflyttningsbetyg. Något rättsmedel att hindra dem afresa på annat sätt, t. ex. som vanliga passagerare, anser man sig icke kunna använda. Då Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande och, efter hvad utskottet erfarit, är betänkt på åtgärder att så vidt möjligt förebygga olaglig utvandring öfver grannlanden, saknar utskottet anledning härom göra någon hemställan.

Särskilda åtgärder att på det allmännas bekostnad hemförskaffa utvandrare, som vilja, men icke kunna återvända till det gamla hemlandet, kan utskottet icke förorda. Dels skulle därigenom svårligen de bästa krafterna återbördas till fosterlandet. Dels kan det knappast förebyggas, att de efter någon tids vistelse här kunna återvända till Amerika och taga andra med sig. Däremot är icke ur vägen, att, sedan egnahemsinstitutionen kommit i gång, underrättelser om de möjligheter, som gifvas att i det gamla hemlandet förvärfva egna jordbruk, spridas bland våra utvandrade landsmän, utläggas å de svensk-norska konsulaten i Amerika m. m.

Utskottet vill till sist dröja vid herr Beckmans förslag till en utredning af utvandringsfrågan, hvilken utredning borde omfatta: »dels en socialstatistisk undersökning af emigrationen inom olika samhällslager och olika delar af vårt land, dels en undersökning om åtgärder, som kunna vidtagas för att på bästa sätt tillgodogöra sig och möjligen befrämja återinvandringen till Sverige, dels slutligen en undersökning af amerikanska förhållanden, särskildt på näringslivets och folkbildningens område, i syfte att utröna hvad som till äfventyrs kan vara förtjänt af efterföljd».

Hvad den socialstatistiska undersökningen vidkommer, finnas redan uppgifter om emigranternas antal från olika län, ålder, kön, civilstånd och yrke. Önskligt vore, att denna statistik i vissa delar fullständigades, sålunda med uppgifter om utvandrarnes förmögenhetsställning samt i hvad mån jordbrukarne bland dem äga eller arrendera jord eller äro söner till själfägande jordbrukare. Om starkare utvandring förekommer inom ett område, där förhållandena i detta stycke förut varit normala, borde uppgift inhämtas om anledningen. Öfver hufvud behöfver yrkesfördelningen betydligt fullständigas, och utskottet kan icke undgå att till jämförelse hänvisa på den motsvarande norska statistiken, hvilken specificerar utvandrarnes yrken och lefnadsförhållanden långt utförligare än den svenska.

Motionären lägger dock tonvikten icke på den löpande statistiken, utan på en omfattande specialundersökning med insamling af upplysningar i stor skala från utvandrarne om deras lefnadsvillkor och orsakerna, som bestämt dem att lämna fosterlandet. En sådan undersökning skulle väl lämpligast ske genom präster, hvilka vid utskrifvandet af utflyttningsbetyget komma i beröring med utvandrarne, eller genom lämpliga personer, som följde med på resan öfver Atlanten. I emigrationshamnarna åter är hvarken tid eller ro till något sådant. Utskottet tviflar på att stort annat än hvad man redan känner skulle genom en dylik undersökning komma i dagen. Och framför allt bör icke i afvaktan på resultatens däraf töfvas med beredandet af ökade utkomstmöjligheter inom landet, hvarmed utvandringen egentligen motverkas. Utskottet vill dock icke förneka, att en emigrations-»enquête» skulle få praktiskt gagn däruti, att den komme att lägga tydligt och oafvisligt i dagen vissa befintliga missförhållanden och därmed underhjälpa sträfvandet att bota dem. Dessutom höfves det ett kultursamhälle att ägna uppmärksamhet och studium åt en inom detsamma pågående företeelse af så ingripande betydelse, som emigrationen är. Utskottet anser därför, att en socialstatistisk undersökning af emigrationen är väl på sin plats, då den med omtanke och klok begränsning bör kunna anordnas utan synnerliga kostnader.

Hvad andra punkten vidkommer, håller utskottet före, att spridandet i Amerika af uppgifterna om tillfällena att i Sverige erhålla egna jordbrukslägenheter äfvensom tillhandahållandet hos myndigheter här hemma af sådana uppgifter, sedan egnahemsinstitutionen kommit till stånd, böra vara till fyllest, tills landets ännu i sin första början varande kommunala platsförmedlingsväsende nått den utveckling, att det någorlunda kan följa arbetsmarknaden i olika delar af landet och olika yrken. Mot att staten skulle taga denna angelägenhet om hand, har Riksdagen hittills ställt sig afvisande, hvarför det nu utvecklar sig på den kommunala grunden, dock med en samverkan öfver hela riket som ögonskenligt framtidsmål.

Hvad slutligen tredje punkten vidkommer, gällande »undersökning af amerikanska förhållanden, särskildt på näringslivets och folkbildningens område, i syfte att utröna hvad som till äfventyrs kan vara förtjänt af efterföljd», anser utskottet, att dylika undersökningar eller studier, gällande än det ena, än det andra speciella området, skulle vara synnerligen nyttiga och borde rätt flitigt utföras dels af staten och dels af föreningar och enskilde. Amerikas väldiga utveckling och storartade framåtskridande särdeles på näringslivets område är en för alla uppenbar före-

teelse, hvars studerande måste medföra de mest värdefulla lärdomar för andra land. Japans uppsving i denna tid visar bäst, hvilket gagn detta land haft af sina trägna studier af europeiska och amerikanska förhållanden. Landet skulle för sin ekonomiska utveckling säkerligen hafva den största nytta af den omtanke och möda, som kunde nedläggas på dylika undersökningar, hvilka det dock icke finnes någon anledning att begränsa till Amerika allena, då äfven land, som ligga oss närmare, hafva mycket efterföljansvärdt att bjuda. En god del af dem böra kunna utföras af våra beskickningar i utlandet, hvilka däruti finge en tacksam uppgift sig förelagd.

Också i detta sammanhang anser sig utskottet böra betona, att sträfvanterna att bereda ökade utkomsttillfällen åt landets barn i syfte att sålunda hålla dem kvar i hemlandet icke få läggas åt sidan i afvakten på utfallet af mer eller mindre vidlyftiga undersökningar.

Utskottet tvekar icke att under denna förutsättning instämman i motionärens önskan, särdeles då undersökningar och studier af amerikanska förhållanden af sig själfvt skulle draga med sig liknande undersökningar och studier i andra land.

Till följd af det anförda hemställer utskottet,

att Andra Kammaran ville för sin del besluta, att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande:

1:o i hvad mån emigrantstatistiken må kunna och böra utvecklas i socialstatistisk riktning; samt

2:o i hvad mån undersökningar och studier af amerikanska förhållanden, särskildt ur synpunkten att främja det inhemska näringslivet, må kunna verkställas i större omfattning än för närvarande; äfvensom

dels vidtaga de åtgärder, hvartill sådan pröfning kan gifva anledning, och dels, därest så visar sig nödigt, inkomma till Riksdagen med vederbörliga förslag.»

Utskottet, som till fullo behjärtar anledningen till motionärernas framställningar, den ånyo starkt ökade utvandringen, instämmer fullständigt uti den allmänna uppfattning af densamma, som Andra Kammarens femte tillfälliga utskott uttalat. Äfven den begäran om en grundlig undersökning af utvandringen, som innehålles uti första punkten af dess ofvan

anförda, af Andra Kammarerna bifallna hemställa till Kungl. Maj:t, vill utskottet obetingadt biträda. Det är i själfva verket märkvärdigt, att icke för längesedan en dylik undersökning ägt rum. Alla erkänna, att en utvandring, som tagit den omfattning, som fallet är i Sverige, är en nationell olycka. Men detta oaktadt har intet åtgjorts för att söka hejda den eller såsom en första åtgärd i sådant syfte att noggrant undersöka den i afseende på såväl förlopp som framförallt orsaker. Visserligen har den årliga registreringen af in- och utflyttade efter hand fullständigats, men ännu lämnar äfven den åtskilligt öfrigt att önska beträffande både antalet utflyttade och andra omständigheter, som kunna bli föremål för en dylik statistik. Men utom och jämte denna är det nödvändigt att för en gång anställa en särskild enquête med uppgift framförallt att utleta orsakerna till emigrationen, subjektiva såväl som objektiva, tillfälliga som konstanta. Ty här som eljest är första steget att råda bot på ett öfverklagadt ondt, att finna orsakerna till detsamma. Och härvid är det ej nog att i allmänhet känna dessa orsaker eller att, såsom i förevarande fall, kunna säga, att de äro af öfvervägande ekonomisk natur. Det är så mycket, som återstår, innan man från denna allmänna insikt kommer till den djupare kännedom om enskildheter, hvilken ensam kan leda till verksamma åtgärder mot det onda. Utskottet anser därför, att, samtidigt med att den löpande statistiken öfver in- och utflyttade så vidt möjligt fullständigats, en särskild undersökning af orsakerna till emigrationen bör företagas.

Rörande omfattning och utförande af en sådan undersökning vill utskottet icke närmare uttala sig, endast i korthet anmärka, att enligt dess mening den bör vara direkt personlig, vändande sig till icke blott den utflyttande själf, utan ock hans anhöriga eller grannar, där sådana finnas, samt vidare att densamma bör anförtros åt Stat. Centralbyrån, som med hjälp af prästerskapet och andra ordinarie organ för vår befolkningsstatistik synes vara bäst skickad att utföra denna undersökning. Den torde ock på det viset kunna vinnas utan betydande kostnader.

Det är nu berörda åtgärder af olika slag inom eget land, som afses uti den första punkten af Andra Kammarens beslut i frågan, om de också ej så tydligt, som önskligt varit, framträda uti den formulering, som den fått. Därjämte har kammarerna i öfverensstämmelse med sitt utskotts förslag för sin del hemställt jämväl om en undersökning af de förhållanden utom landet, och särskildt i Amerika, som kunna på ett eller annat sätt utöfva inflytande på utvandringen från vårt land.

För så vidt som en dylik undersökning afser att utomlands och i synnerhet i Amerika studera de förhållanden, som verka så starkt attraherande på vår befolkning, så kan den betraktas såsom en fortsättning af den ofvan berörda undersökningen inom landet och vore därför otvifvelaktigt i hög grad önskvärd. Gäller det åter, såsom den andra punkten uti Andra Kammarens beslut lyder, att undersöka de amerikanska förhållandena ur synpunkten »att främja det inhemska näringslivet», så skulle en dylik undersökning sannolikt komma att lära oss mycket, som kunde bidraga att hejda emigrationen, men den skulle också få en helt annan omfattning och taga helt andra krafter i anspråk, än hvad en undersökning om emigrationen allenast påfordrar. Att i alla händelser fog kan finnas för att fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet äfven på denna sida af den stora utvandringsfrågan och medlen att inom landet kvarhålla dess egna barn, vill utskottet icke bestrida, hvadan utskottet icke tvekar, med hänsyn jämväl till hvad som ofvan om denna punkt anförts, förorda bifall till densamma.

Som den tredje och sista punkten uti ofvan berörda hemställan endast synes utgöra ett korollarium till de båda andra, har utskottet däremot intet att invända.

Såsom af ofvanstående framgår, är utskottet icke fullt till freds med den formulering, som de framställda yrkandena erhållit. Men då utskottet fullständigt gillar det med skrifvelsen afsedda ändamålet och för öfrigt finner, att uti motiveringen till den gjorda hemställan de olika synpunkterna rätt framhållits, så tvekar utskottet icke att förorda bifall till Andra Kammarens beslut oförändradt samt får fördenskull hemställa,

att Första Kammaran behagade biträda Andra Kammarens ofvan oförmälda beslut.

Stockholm den 22 april 1904.

På utskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.
